

Olje- og energidepartementet

Vår ref.:
[Navn]Deres ref.:
[Navn]Dato:
2. mai 2023

Teknas innspill til NOU 2023:3 Mer av alt raskere – Energikommisjonens rapport

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 100 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Teknas hovedbudskap

Teknas hovedbudskap er at vi støtter kommisjonens hovedbudskap om "mer av alt": Økt utbygging av fornybar energi, mer nett og flere tiltak for mer effektiv og fleksibel energibruk. Tekna er også enige i at det er behov for et taktskifte. Vi stiller likevel spørsmål ved om det kan gå for fort, og at et unødvendig høyt press på utbygging av fornybar energi i løpet av svært kort tid, kan gi en uforholdsmessig belastning på naturverdier og biologisk mangfold. I «energitrilemmaet» må hensynet til miljømessig bærekraft ivareta både klima og natur. Tekna støtter en fortsatt markedsbasert, men med sterk statlig styring, organisering av kraftmarkedet og et tett samarbeid med EU. Dette er viktig av flere grunner, også for å bygge opp under strategiske satsninger på CO₂-fangst og lagring, hydrogen/ammoniakk og havvind.

Overordnet vurdering av rapporten: Et tydelig hovedbudskap, men uferdig som grunnlag for politiske beslutninger

Som offentlig utredning, utpeker Energikommisjonens rapport seg med et svært tydelig hovedbudskap: *Mer av alt – raskere*. Mer produksjon av ny fornybar kraft, mer effektiv og fleksibel energibruk og økt nettkapasitet. Videre må dette skje svært raskt: «Vi er på vei inn i en ny tid som krever en omfattende omlegging av energisystemet, og vi har dårlig tid. Vi snakker ikke lenger om å øke takten, vi må opp i et tempo vi ikke har sett før.»

Hovedbudskapet er dermed både tydelig og ganske dramatisk. Når det kommer til konkrete anbefalinger, er bildet mer uklart. Kommisjonen deler seg i en rekke ulike flertall og mindretall. Dette gjelder også anbefalingen om å sette konkrete

mål som politikken styres etter. Flertallet anbefaler et mål om 40 TWh ny fornybar energi og minst 20 TWh energieffektivisering innen 2030. Mindretallet, som også utvalgets leder inngår i, vil heller sette en retning. I begrunnelsen for dette, pekes det blant annet på at Norge «om få år kan få tilgang på billig kraft i lange perioder.» Mindretallet peker også på at naturødeleggelsene kan bli for store eller at det kan bli for kostbart å bygge ut tilstrekkelig nettkapasitet. Tekna vil påpeke at dette er tre vesentlige innvendinger.

Samtidig peker kommisjonen, på at det finnes alternative eller supplerende strategier hvis «vi i en gitt situasjon ikke lykkes med å få nok kraft frem raskt»: (s 24): Det er mulig å utsette elektrifiseringsprosjekter, f.eks. på sokkelen eller andre deler av økonomien, til vi har fått kraftutbyggingen skikkelig i gang. Det er mulig å begrense tilknytningen til ny kraftintensiv industri. Det er også mulig å akseptere en stram eller negativ kraftbalanse i en overgangsperiode. Men utover å peke på dette som mulige alternativer, går kommisjonen i liten grad nærmere inn på dem. Disse «vanskelige og avgjørende valgene» overlates til «våre folkevalgte». (s. 23 – s. 24).

Satt på spissen fremmer altså kommisjonen en rekke forslag til politikkerne, som alle bygger opp under en samlet strategi som skal gi kraftoverskudd i løpet av få år, uten å utsette elektrifiseringsprosjekter eller krafttilgang for ny, kraftintensiv industri. Samtidig anfører et mindretall, vektige argumenter mot en for sterk og rask kraftutbygging. Men om denne strategien ikke er mulig å få til, overlater kommisjonen til de folkevalgte å finne løsninger.

Det kan være nyttig å vurdere kommisjonens hovedanbefaling og forslag i lys av kommisjonens mandat og de betingelsene den har jobbet under. Energikommisjonen ble oppnevnt i en situasjon med uro i befolkningen om framtidige strømpriser og usikkerhet om utviklingen i kraftmarkedet. Mindre enn to uker etter oppnevningen, invaderte Russland Ukraina, noe som førte til ytterligere prisøkning og uro. Kommisjonen hatt et omfattende mandat, kort tid og flere medlemmer som har representert ulike organisasjoner, interesser og posisjoner.

Ja til "mer av alt", men stiller spørsmål ved stortilt kraftutbygging innen 2030

I lys av både mandatet og forslagene som kommisjonen fremmer, synes det ganske klart at hovedproblemet kommisjonen har søkt å løse er den sterke økningen i strømprisen i Norge, med betydelig kraftoverskudd i normalår som viktigste virkemiddel.

Tekna vil understreke at vi er enige i målet om at rikelig tilgang på fornybar kraft skal være et konkurransefortrinn for norsk industri, også i framtiden. Også for privathusholdningene og næringslivet for øvrig må det være en akseptabel pris. I en overgangsfase er det derfor riktig å kompensere for særlig høye strømpriser gjennom strømstøtte. Tekna er også enige i at vi trenger å bygge ut både mer kraft og mer nett, raskere, slik vi blant annet har spilt inn i høringen

om NOU 2022: 6 (Strømnettutvalget). I tillegg vil vi særlig fremheve kommisjonens forslag om en langt sterkere satsning på enøk-tiltak og en nasjonal handlingsplan for enøk, som regjeringen allerede er i gang med. Det er også betimelig at kommisjonen løfter fram utbygging av fjernvarme, blant annet for å utnytte overskuddsvarme som i dag går til spille, til oppvarming av bygninger.

Samtidig mener vi det er grunn til å sette spørsmålstegn ved målet om å redusere kraftprisen gjennom raskest mulig utbygging av ny kraft i Norge med mål om et stort kraftoverskudd. Oppdaterte analyser fra blant annet SINTEF Energi, underbygger at den direkte årsaken til de høye strømprisene de siste årene er Russlands struping av gasstilførsel til Europa. Kraftmarkedsanalyser gir prognoser om at de nærmeste årene fremdeles vil være preget av høye priser og prissvingninger, men prisene forventes å gå ned og stabiliseres på et nivå som bare er litt høyere enn i årene fram til 2021. Et viktig moment i vurderingene fremkommer av Statkrafts siste langsiktige kraftmarkedsanalyse: Siden det er omtrent samme kostnad å bygge ut ny produksjon i Norge og Norden som ellers i Europa, går det ikke å ha særlig stort overskudd i Norge og Norden over tid. For om overskuddet er så stort at det reduserer prisene, lønner det seg heller ikke å bygge ut ny fornybar energi.

Tekna er enig med kommisjonen i at det trengs en helhetlig energipolitikk, som ser energi- og klima i sammenheng. Og på samme måte som da vannkraften ble bygget ut, og senere olje- og gass, må energiomleggingen som Norge er i gang med nå, også ha et industri- og samfunnsutviklingsperspektiv. Omstillingen fra fossil til fornybar gir, som kommisjonen påpeker, økt behov for fleksibilitet. Batterier og hydrogen kan bidra til dette. Økte geopolitiske spenninger har løftet fram betydningen av forsyningssikkerhet. I tillegg må en helhetlig energi- og klimapolitikk inkludere naturhensyn. For både utbygging av fornybar energi og batteriteknologi innebærer krevende avveininger mot naturhensyn. Kort sagt: Det er behov for en helhetlig politikk som ivaretar alle elementer i energitrikket: hensyn til forsyningssikkerhet, kostnad ved bruk av energitjenester og miljømessig bærekraft: Både klimapolitikk og ivaretagelse av natur. Ja til samarbeid med EU og strategiske satsninger som utnytter Norges fortrinn

To viktige oppdrag for kommisjonen har vært å evaluere erfaringene med utviklingen av kraftmarkedet og energisystemene siden innføringen av energiloven og vurdere hvordan Norge på mellomlang og lang sikt påvirkes av endringer i energimarkedene rundt oss.

Tekna deler kommisjonens vurdering om at organiseringen av energimarkedet etter innføring av energiloven i 1990 i hovedsak har tjent oss godt. Som den historiske gjennomgangen viser, ble det tatt i bruk markedsmekanismer (kjøp og salg av overskuddskraft) allerede på 70-tallet. På samme måte var flere utenlandsforbindelser allerede etablert ved innføringen av energiloven i 1990. Viktige begrunnelser for bruk av markedsmekanismer og utveksling med

nabolandene har vært å husholdere vannressursene på en god måte og drive systemet mest mulig effektivt. Dette har vært viktig, både av hensyn til forsyningssikkerhet, for å redusere økonomiske kostnader og miljøkonflikter. Disse begrunnelsene er fremdeles gyldige. Tekna anser ikke en strategi der Norge skulle koble seg av energimarkedene rundt oss som verken realistisk eller ønskelig, heller ikke av rendyrkede nasjonale interesser.

Men perspektivet bør være bredere enn som så. Tekna mener det er riktig, slik regjeringen nå gjør, å samarbeide tett med EU i det grønne skiftet. For det første, for å støtte opp under EUs stadig tydeligere lederrolle i klimapolitikken. For det andre, fordi det gir økt trygghet i en tid med økende geopolitiske spenninger. For det tredje, fordi det gir unike muligheter til å utnytte noen særlige norske fortrinn.

I ulike innspill om energipolitikk til regjeringen og Stortinget de siste årene, har Tekna særlig løftet fram tre strategiske satsningsområder:

- Havvind, som både kan produsere store mengder fornybar energi og representerer en industriell mulighet for Norge som kan bygge videre på kompetanse fra olje- og gass og leverandørindustrien.
- Fortsatt satsning på CO₂-fangst og lagring (CCS).
- Norskprodusert hydrogen og ammoniakk som både klimaløsning og industrimulighet.
- Alle disse tre er også satsningsområder for regjeringen, og løftes blant annet fram i den nye grønne alliansen mellom Norge og EU. Det er gledelig at de første områdene for havvind er lyst ut, samtidig som det opprettholdes et høyt tempo i arbeidet med å identifisere nye områder for havvind.

Med vennlig hilsen

Line Henriette Holten
generalsekretær